248. št. — 5. leto. Poštnina pavšalirana. Posamezne številke 1 D. v petek, 27. oktobra 1922

Plačano do: Licejalna knjižnica Pavšalni franko. Ljubljana.

Naročnina za kraljevino SHS
Mesečno 15 D. Letno 180 D.
Inozemstvo:
Mesečno 20 D. Letno 240 D
Oglasi: enostolpna mm vrsta enkrat 50 para, večkrat popus

JUGOSLAVIJA

Uredništvo: Wolfova ulica 1/I. Teleton 365
Uprava: trg 8. Teleton 44
Rokopisi se ne vračajo.
Vprašanjem je priložiti znamke za odgovor.

Vladna kriza neizbežna.

TUDI RADIKALNO GLASILO ZA DEMISIJO VLADE, RAZDOR KOALICIJE TER IZBORNO VLADO.

Beograd, 26. okt. (Izv.) Politični položaj je bil zadnje 14 dni zelo napet. Splošno se govori o vladni krizi in tudi o krizi vladne koalicije. Sedaj so se razmere po zborovanju glavnega odbora in demokratskega kluba ter kluba radikalnih poslancev še poostrile. Kakor se sedaj vidi, je vladna kriza v Beogradu neizbežna, ker bo prišlo do razkola v vrstah vladne koalicije, ter do novega kabineta. Beograjska »Tribuna« prinaša v današnji številki članek, v katerem piše med drugim, da ministri za vojno in mornarico general Miloš Vasić, za finance dr. Kosta Kumanudi, za poljedelstvo Ivan Pucelj, za notranje zadeve Kosta Timotijević in za socialno politiko dr. Gregor Žerjav nikakor ne bodo člani novega kabineta, ki mora biti zgolj volilna vlada. Ta članek ima naslov »Vlada ima takoj predložiti demisijo in ta demisija pomenja razkol v koaliciji, nove volitve in politično smrt nekaterih ministrov« in podnaslov »Današnja kriza ni le kriza vlade, ampak tudi kriza vsega koalicijskega sistema«.

Dr. Kumanudi v Pragi in češkoslovaško posojilo.

ČEŠKOSLOVAŠKA NAM PONUJA KREDIT 200 MILIJONOV ČEŠKIH KRON.

Beograd, 26. okt. (Izv.) Finančni minister dr. Kosta Kumanudi bo povodom svojega bivanja v Pragi, kjer se udeleži proslave češkoslovaškega osvobojenja, stopil v stik s kompetentnimi krogi v Pragi in bo razpravljal z njimi o kreditu, ki naj ga dovoli češkoslovaška vlada Jugoslaviji za nabavo blaga. Ta kredit pa ne bo znašal, kakor se je poročalo, petsto milijonov, ampak le dvesto milijonov češkoslovaških kron.

Trockij o Črnem morju in zapadnih silah.

Beograd, 26 .oktobra. (Izv.) »Novi List« poroča iz Londona: Ruski komisar za vojno Trockij je izjavil dopisniku lista »Mancherster Guardian«, da je Lloyd George (ki je pred par dnevi odstopil kot predsednik angleške vlade) najbolj znana politična oseba v sovjetski Rusiji. Vprašanje Dardanel in Bospora se mora rešiti tako, da Črno morje ne bo več jezero. To naj velja za vse države, ki leže ob njegovi obali. Kar se tiče eventualnega sporazuma z zastopniki kapitalistične Evrope, se bo Rusija vedno rajša razgovarjala z gospodi kakor z lakaji, rajša s Stinnesom kakor s Scheidemannom in rajša s Poincarejem kakor z društvom narodov.

Volilni program angleškega delavstva.

MODERNA NAČELA ANGLEŠKEGA DELAVSKEGA POKRETA.

London, 26. oktobra. (Izv.) Resolucija, ki jo je sprejel nacionalni izvrševalni odsek angleške delavske stranke veil med dr.: Revizija mirovnih pogodb, ki so povzročila več zla kot blagra, je prvi korak k resničnemu miru. Nemško vojno odškodnino je treba spraviti v sklad z plačilno zmožnostjo Nemčije. Delavska stranka Anglije se bori za zvezo narodov ki naj obsega vse države sveta, potom katere naj se doseže sporazum za splošno razorožitev. Delavska stranka se nadalje zavzema za priznanje resnične neodvisnosti Egipta in za samovlado Indije. Zahteva tudi, naj se takoj sprejme ustava irske republike. Glede industrije zahteva nacionalizacijo rudnikov in železnic, pri čemer naj bi bili delavci v večji meri zastopani pri kontroli.

London, 26. oktobra. (izv.) Delavska stranka Anglije je sprejela resolucijo, ki razvija oficielni program stranke. V tem programu se zlasti zahteva ustanovitev posebnega sklada za amortizacijo vojnih dolgov, ki naj se zbira iz progresivnega davka na premoženje nad 5000 funtov šterlingov, da se na ta način olajša industriji in trgovini težko breme vojnih dolgov.

SESTAVA NOVE ANGLEŠKE VLADE.

London, 26. oktobra. (Izv.) Kralj Jurij je danes dopoldne sprejel odstopivšo vlado z Lloyd Georgem na čelu. Novi ministri so že prisegli kralju. Novi kabinet je sestavljen tako-le: predsedstvo — Bonar Law; lord — predsednik tajnga sveta — lord Salisbury; lord veliki kancelar — viscount Cave; zunanje zadeve — lord Curzon; notranje stvari — Bridgeman; kolonije — duke of Devonshire; minister za Indijo — viscount Peel; vojna — lord Derby; mornarica — Amery; trgovina — Greame; zaklad — Stanley Baldwin; poljedelstvo — sir Sander; minister za Škotsko — viscount Novar; zdravstvo — sir Boscaven. Imena ostalih ministrov še niso znana, kakor tudi državni podtajniki.

ANGLEŠKI BANČNIK ZA PRIZNANJE RUSKE SOVJETSKE REPUBLIKE.

London, 26. okt. (Izv.) Angleški bančnik Macky Edgar je izjavil, kakor piše »Daily Herald«, da bo moralo biti prvo dejanje nove angleške vlade na polju zunanje politike priznanje ruske sovjetske republike.

FINANČNI SPORAZUM MED DUNAJSKO VLADO IN BANKAMI DOSEŽEN.

Dunaj, 26. otobra. (Izv.) V bistvu so končana pogajanja z bankami o izdanju zlatih zakladnic, in sicer v znesku 30 milijonov, ki naj jih prevzamejo banke, in 20 milijonov kron, ki naj se spravijo na trg v svrho emisije in za katere naj banke jamčijo. Podrobnosti določi odbor bank, ki naj ga tvori šest članov. Obe vrsti zakladnic bosta šest mesecev v obteku. Zlate zakladnice v znesku 30 milijonov kron, ki naj jih prevzamejo banke, se bodo trgovale po 7 in pol odstotkov, zakladnice, ki pridejo v svrho emisije na trg, pa po 8 odstotkov. Obe posojili se imata poravnati iz prvega obroka velikega mednarodnega kredita. Vendar se bo dovolila opcija, da se z zlatimi zakladnicami vplačajo delnice za novo notno banko. Zakladnice se ne bodo mogle lombardirati, ker gre v bistvu za to, da se omeji poplava bankovcev. Po informacijah tukajšnjih listov je računati, da se v 8. do 10. dneh ne bodo več tiskali novi bankovci za državne potrebe.

VOHUNSTVO ČEŠKOSLOVAŠKEGA POSLANCA.

Praga, 26. oktobra. (Izv.) Imunitetni odbor poslanske zbornice je razpravljal o izročitvi poslanca dr. Berana in je z veliko večino sklenil, da se ugodi zahtevi kazenskega sodišča v Brnu, ki ga zasleduje zaradi vohunstva. Nemški poslanci so se odstranili pred glasovanjem.

BAVARSKO PIVO POVOD NOVEGA DRŽAVNOPRAVNEGA SPORA V NEMČIJI.

Monakovo, 26. oktobra. (Izv.) V bavarskem deželnem zboru je prišel na razgovor nov spor med Bavarsko in osrednjo vlado. Član bavarske ljudske stranke je namreč stavil sledeče nujno vprašanje: »Po gotovih informacijah namerava izvesti državna vlada precejšnje izpremembe državnega zakona na pivo, obrtnega zakona na pivo in zakona o davku na prodajo pijač. Zelo verjetno je, da se zaradi tega centralizira in unitarizira močna panoga narodnega gospodarstva, ki je za Bavarsko velikega, odločilnega pomena. Zato si dovoljujem vprašanje, ali je vlada pripravljena, nastopiti z vsem poudarkom proti temu škodljivemu unitarizmu«.

Beograd, 26. oktobra. (Izo.) Včeraj se je tukaj vršila konferenca vseh uradnikov ministrstva za zunanje posle, ki se je bavila z ustanovitvijo diplomatskega kluba v Beogradu.

Shod upokojencev.

Včeraj zvečer se je vršil v Mestnem domu v Ljubljani shod upokojencev, kjer bi imeli skleniti, katero listo naj volijo pri občinskih volitvah. Na shodu je bilo v celem 36 udeležencev, med katerimi jih pa niti polovico nismo mogli prištevati med upokojence. Glavni govornik je bil na shodu g. Bernot, glavni urednik »Napreja«, ki sestavlja kandidatno listo za oficielno socialno demokracijo. Zaključek shoda je bil ta, da vsak upokojenec lahko kandidira na Bernotovi listi, ker ima ta lista še večina mest nezasedenin. Shod je v splošnem brez pomena, ker bo interese upokojencev v občinskem svetu zastopala »Jugoslovanska zajednica«, kot večinska skupina.

GLAVNI PROSVETNI SVET ZA CELO DRŽAVO.

Beograd, 26. oktobra. (Izv.) Minister za prosveto Svetozar Pribičević je imenoval posebno komisijo, ki naj prouči in izdela zakonski načrt o glavnem prosvetnem svetu za vso državo. Ta glavni prosvetni svet naj služi ministru za prosveto ne le posvetovalni organ, ampak tudi kot iniciator za prosvetne zadeve. Komisijo tvorijo vseučiliški profesorji Aleksander Belić, Čeda Mitrović in Vlada Čorović.

JUGOSLOVANSKI MINISTRI IN POSLANCI ODPOTOVALI V PRAGO.

Beograd, 26. oktobra. (Izv.) Finančni minister dr. Kosta Kumanudi, minister za pošto in brzojav dr. Žarko Miladinović, minister za poljedelstvo Ivan Pucelj in minister za narodno zdravstvo Osman Omerović, ki kot zastopniki jugoslovanske vlade odpotujejo v Prago s poslanci, da se udeleže četrte obletnice češkoslovaškega osvobojenja, so imeli včeraj popoldne konferenco, na kateri so se posvetovali o nekaterih podrobnostih potovanja. Danes dopoldne je jugosl. parlamentarna delegacija odpotovala s temi ministri in nekaterimi časnikarji v Prago. Na češkoslovaški meji jo pozdravi posebno zastopstvo češkoslovaškega parlamenta.

FRANCOSKO POSOJILO ZA NABAVO VOJAŠKEGA MATERIJALA.

Beograd, 26. oktobra: (Izv.) »Politika« poroča iz Pariza: Načrt o posojilu v znesku sto milijonov francoskih frankov, ki jih dovoli francoska vlada Jugoslaviji za nabavo vojaškega materijala, je bil predložen finančnemu odboru. Debata o posojilu poteka narmalno in bo najbrže še ta teden končana. Ker je zakonski načrt o posojilu prijavljen kot nujen, pride takoj pred plenum parlamenta, čim ga sprejme finančni odbor. Računa se, da bo v par dneh izglasovan.

DEMISIJA VLADE IN KRONSKI POSVET.

Beograd, 26. oktobra. (Izv.) Ako pride do vladne krize, se bo pred demisijo vlade sklical kronski posvet, ki naj definitivno reši vprašanje princa Gjorgja.

BORZNA POROČILA.

Curih, 26. okt. Berlin 0.125, New York 547, London 24.29, Pariz 38.10, Milan 21.70, Praga 17.65, Budimpešta 0.215, Zagreb 2.225, Bukarešta 3.875, Varšava 0.045, Dunaj 0.0073, avstrijske krone 0.0078.

Berlin, 26. okt. Dunaj 5.78, Budimpešta 175, Milan 17.057, Praga 13.989, Pariz 30.623, London 19.750.50, New York 4448.85, Curih 80.548.

Praga, 26. okt. Dunaj 0.0365, Berlin 0.615, Rim 124.25, avstrijske krone 0.04, italijanske lire 123.25, Budimpešta 1.185, Pariz 216.75, London 139.25, New York 31.35, Curih 571.

Zagreb, 26. okt. Devize: Dunaj 0.0818—0.0868, Berlin 1.30—1.60, Amsterdam 2419—2431, Bruselj 400—405, Budimpešta 2.35—2.65, Bukarešta 43—44.50, Italija 248—252, Kodanj 1185—0, Kristiania 1105—0, London 272.50—277.50, New York 61—62, Pariz 432.50 do 437.50, Praga 201—204, Švica 1125—1135, Varšava 0—0.70. Valute: Ameriški dolarji 59.50—60.50, avstrijske krone 0.0825—0.0875, bolgarski levi 0—37.50, češkoslov. krone 198.50—201.50, angleški funti 267.50—272.50, francoski franki 427.50—432.50, grške drahme 0—100, napoleondori 0—240, nemške marke 1.50—0, romunski leji 42—43.50, švicarski franki 1100—1110, italijanske lire 244—248.

Beograd, 26. okt. Dunaj 0.83, Berlin 1.39, Budimpešta 2.42, Bukarešta 41, Italija 252, London 272.50, New York 61, Pariz 440, Praga 201, Sofija 42, Švica 1110.

Jugoslavija in Jugoslovanstvo.

Včerajšnje »Jutro« napada v svojem uvodniku »Jugoslovansko zajednico« in pravi med drugim:

»Kot svoj program je ta struja razvila idejo, da so Slovenci narod zase, Hrvati zopet narod zase, Srbi pa tretji narod. Ti trije narodi naj se sedaj poskusijo pogoditi glede ureditve države.«

»Jutro« je enkrat — to se namreč redkokdaj dogodi — napadlo svojega nasprotnika v idejnem smislu. Tega napredka smo veseli in še bolj veselilo nas bo, če se bo tega principa zvesto držalo tekom cele volilne borbe, katera nas — žalibog — čaka v očigled bližajočim se občinskim volitvam v Ljubljani.

Že včerajšnje »Jutro« je z zahvalo likvidiralo predvčerajšnji moj članek, v katerem smo pribili naše naziranje o bivanju treh narodov (kot narodnosti) na državnem ozemlju Jugoslavije. Mi to zahvalo sprejemamo in smo ponosni nanjo. Kor le tako se bodo enkrat za vselej razjasnili pojmi in potem bo — upam — postala ogabna osebna gonja nepotrebna.

»Jutro« in gospoda okoli njega še vedno brani takozvano jugoslovensko ideologijo. Naj bo enkrat javnosti jasno, kaj da gospodje, ki to ideologijo zastopajo in branijo, razumejo pod pojmom teh dveh besed.

»Narod Srbov, Hrvatov in Slovencev je eden!« To je teza, ki je nedvomno pravilna, če se za besedo »narod« pojmuje pravilen pojem. Toda iz te teze se nikakor ne sme izvajati napačnih zaključkov — kakor to vedé ali nevedé dela »Jutro« — če se noče diskreditirati teze same.

Pod besedo narod se v slovenskem jeziku krijejo namreč trije pojmi: narod kot narodnost, narod kot rasa v etnološkem pojmovanju in narod kot nacija, vstvaritelj politične skupnosti.

Srbi, Hrvati in Slovenci smo danes nedvomno edinstven narod v zadnjem smislu. Ravno tako nedvomno pa je, da nismo edinstven narod v onem smislu, ki se krije za prvimi dvema interpretacijama. In tukaj slepomišijo naši »državotvorci«! Mešajo pojm s pojmom in hočejo iz afirmacije enega izvesti popolno afirmacijo drugega. In tega bi ne smelo biti!

Slovenci, Hrvati in Srbi so v — narodnostnem oziru, kar smo vedno povdarjali — trije narodi. Imamo različen jezik, različno kulturno, gospodarsko, socialno in politično zgodovino in kar je glavno, nimamo prav nikake volje do skupne narodne kot narodnostne bodočnosti. Slovenci, kakor tudi Hrvati in Srbi — vsak si hoče ohraniti svoje ime, svoj jezik in svojo kulturo in sprejeti od svojega brata vse, kar ima dobrega in mu dati vse, kar ima sam dobrega, toda svoje individualnosti mu noče dati — ker mu je dati ne more!

Razvoj narodov, kot narodnosti, gre preko želja posameznikov in skupin in ulti najmočnejša skupina tega razvoja ne bo premaknila niti za en trenotek, niti za en milimeter naprej ali nazaj, na levo ali desno. Posebno pa tega ne more storiti skupina, ki je zgubila vsak stik z narodom — ljudstvom, ki ima svoje korenine v kršni svoji grudi.

In ni ničesar bolj pravičnega, kakor pogodba med tremi narodnostnimi individualnostmi! Ne vemo, zakaj se tega naši režimovci danes tako boje. Ali morda vsled tega, ker vedo, da potem ne bodo mogli več ribariti v kalnih vodah centralizma?

S svetim strahom in trepetom, v groznličnem drgetanju in prepadli bledici pripoveduje »Jutro«, da bi tej ideologiji odgovarjala samo — čujte pravoverni državotvorci — samo federacija. Oj nesreča!

Amerika, ki je danes nedvomno najbolj konsolidirana in gospodarsko in politično najmočnejša država, je federativna (združene države) republika. Švica, ki ima danes v celi Evropi najvišjo valuto, je celo konfederativna (zveza držav) republika. Ali naj govorimo še o britanskem imperiju, kjer vsak del države celo sam odloča o vseh bitnih pogojih državnega življenja in ga sklepi centrale pri tem prav ničesar ne brigajo? Mislimo, da ni potreba!

Popolnoma prav ima »Jutro«, ko pravi:

»Edina državna forma, ki more dosledno odgovarjati novim nazorom, je federalizem.«

Ne gre nam za ime! Federalizem, ali konfederacija, avtonomija ali samouprava, gre nam le za državo in za srečen obstoj in razvoj ljudstva, ki biva v tej državi. In to ljudstvo, ki tvori našo državo in našo nacijo ne bo zadovoljno in država ne trdna vse dotlej, dokler ne bomo vsi enaki med enakimi, svobodni v svobodni državi — dokler ne bo sporazuma med Slovenci, Hrvati in Srbi.

Da bi kmalu prišlo do tega, v to naj pomaga delo vseh poštenih Jugoslovanov.

F. Z.

Nov niklast drobiž.

Beograd, 26. oktobra. (Izv.) Vlada je pooblastila finančnega ministra, da da kovati nov drobiž v nominalni vrednosti, in sicer za 12 milijonov dinarjev novcev po 25 par iz niklja in za 18 milijonov dinarjev drobiža po 5 in 10 par. Finančni minister bo določil, koliko novcev naj se od teh 18 milijonov dinarjev kuje po 5 in koliko po 10 par. Drobiž po 25 par bo iz kovinske zlitine bakronita (75% bakra in 25% niklja), po pet in po deset par pa iz kovine gama.

Značilne izjave na fašistovskem kongresu v Napolju.

ALI NAJ DRŽAVA PREPUSTI VLADO FAŠISTOM, ALI PA BODO FAŠISTI KORAKALI V RIM IN VZELI VLADO S SILO.

Rim, 26. oktobra. (Izv.) Iz poročil listov o fašistovskem kongresu v Napolju in o demonstracijah je treba naglašati, da je Mussolinijev poizkus mči več ali manj mirno izpadel. Ta manifestacija je napravila na prebivalstvo velik utis. Pri spopadu med prebivalstvom in fašisti, ki so hoteli izprazniti ulice, je bilo vsled strelov ranjenih 16 oseb. Ko je množica vsklikala na Piazza del Plebiscito »Vlada ni več v Rimu, vlada je tukaj!«, je dejal Mussolini, naj država izvoli, ali naj prepusti vlado fašistom, ali pa bodo fašisti korakali v Rim in vlado prevzeli s silo. Ko so se odredbe načelnika generalnega štaba Radoglia izkazale za odveč, se je na ukaz generala Diaza deloma ukinila pripravljenost čet.

Rim, 26. oktobra. (Izv.) »Il Paese« poroča, da se pogajanja Giolittija s fašisti nadaljujejo v tej smeri, da dobe fašisti v novi vladi štiri ministre. »Tribuna« pozdravlja, da je vodja fašistov Mussolini končnoveljavno opustil v svojem govoru republikansko tendenco in se s tem približal liberalcem.

POVRATEK KRALJEVE DVOJICE V BEOGRAD IZ KUMANOVSKE PROSLAVE.

Beograd, 26. okt. (Izv.) Jutri dopoldne med 9. in 10. se povrne z dvornim vlakom kraljeva dvojica iz Kumanovega, kjer se je udeležila proslave desetletnice zmage nad Turki. Pol ure potem dospe posebni vlak s člani vlade in dostojanstveniki, kmalu za njim pa vlak z narodnimi poslanci in novinarji.

RAZPRAVE O NOVIH IZVOZNIH CARINAH.

Beograd, 26 .oktobra. (Izv.) Včeraj se je v finančnem ministrstvu vršila konferenca o izvozni carini. Predvsem so rapravljali o novih postavkah za izvoz blaga. Seje so se udeležili tudi zastopniki ministrstev za poljedelstvo in za trgovino.

POVABILA NA MIROVNO KONFERENCO S TURČIJO.

Pariz, 26. oktobra. (Izv.) Angleška in Francoska vlada sta določili besedilo povabil, v katerih se posamezne države vabijo k udeležbi na mirovni konferenci s Turčijo in na konferenco o morskih ožinah. Italija se popolnoma strinja s tem postopanjem. Navodila za izročitev povabil se odpošljejo najbrže še te dni. Naprosili bodo tudi vlado Zedinjenih držav, naj pošlje v Lausanne svojega zastopnika, ki pa naj ima obširnejša pooblastila, kakor zastopnik Amerike na konferenci v San Remu. Švicarska vlada bo oficielno obveščena o želji zavezniških vlad, naj bi se mirovna konferenca s Turčijo vršila v Lausanni. Glede francoskega pooblaščenca se še ni ničesar sklenilo.

AVTONOMISTIČNI POKRET V VZHODNI TRAKIJI.

London, 26. okt. (Izv.) Po vesteh iz Carigrada je prišlo v vzhodni Trakiji na raznih krajih do spopadov. V Lule-Burgasu so vojaki v grških uniformah usmrtili z bajoneti tri ženske. Kakor poroča »Daily Express«, se je v vzhodni Trakiji pojavilo gibanje, ki stremi za avtonomijo.

Klerikalni proglas delavnemu ljudstvu.

»Slovenec« glasilo Slovenske ljudske stranke prinaša poziv, da se naj združi delavno ljudstvo v enoten blok pri prihodnjih občinskih volitvah v Ljubljani. Z brezvestno demagogijo hoče »Slovenec« prepričevati ljubljansko delovno ljudstvo, da predstavljajo klerikalci afront proti današnjemu družabnemu redu in da ni stranke, prijaznejše socialistom in komunistom, kot je reakcijonarna SLS.

Od Šušteršičeve dobe sem se trudijo klerikalci dobiti Ljubljano v svoje roke. Ves njihov napor se je doslej ponesrečil. Naj je dežela še tako črna, Ljubljana vstaja navzlic pritisku kararskih organizacij, napredna in nasprotna papeškim eksponentom. Kar pa ne morejo doseči klerikalci posredno, poskušajo doseči neposredno.

Klerikalcem je vsaka firma dobra, samo da prevarijo volilce in skrijejo svoje prave namene. Klerikalci se zavedajo, da ne bo SLS pridobila niti enega volilca več v Ljubljani. Ker se pa hočejo uveljaviti navzlic svoji manjšini, so stopili v stik s komunisti in si izposodili ime soc. demokrata dr. Periča z obljubo, da dobi naslov ljublj. župana. In sedaj nastopajo v tej pisani družbi, kot »delavno ljudstvo« in dopovedujejo, da niso klerikalci reakcijonarci.

Klerikalci so zadnji čas veliki opozicijonalci proti beograjskemu režimu. Z veliko vnemo kritizirajo vladin režim in v najbujnejših radikalnih frazah. Vsa poročila iz Beograda pa potrjujejo, da klerikalci komaj čakajo, da izpodrinejo od vladnih jasli samostojne kmete in stopijo na njih mesto. Klerikalna onemogla jeza proti režimu ne izvira iz iskrenosti, ampak iz zavisti, da sami niso udeleženi »poslovne« politike.

Komunisti so se obesili klerikalcem okrog vratu vsled svoje znane švadronerske politike in vsled pomanjkanja načelnih smernic. Komunisti izgubljajo dnevno na pristaših in zbegani komunistični voditelji se ne vedo drugače pomagati (če hočejo vsaj še za silo dokumentirati svojo bitnost) kot da se prodajajo klerikalcem. Klerikalci jih milostno sprejemajo, seveda z »dobrim« namenom, da se potope v klerikalnih agrarnih množicah, ki so najhujše nasprotnice komunizmu. Tako žalostno se ni končavala stranka, kot komunistična.

Višek demagogije dosega klerikalni proglas delavnemu ljudstvu, ko pravi, da so šli narodni socialisti raje z upravnimi svetniki onih bank, ki imajo milijone od Mestne hranilnice. Ravno klerikalci so interesirani na milijonih Mestne hranilnice in jih hočejo dobiti v svoje banke, da bodo lažje kšeftarili njihovi gospodarski zavodi za klerikalne volilne fonde. Seveda upajo komunisti, da si bodo z ozirom »na skupno akcijo« prisvojili tudi nekaj za sovjetaške načrte. Narodni socialisti so glede Mestne hranilnice zastopali stališče, da se mora razpoložljivi denar jednakomerno razdeliti med vse slovenske denarne zavode. To se je že tudi zgodilo, ravno z nar. soc. inicijativo, v bivšem upravnem odboru Mestne hranilnice. Da se je zdelo klerikalcem potrebno, povdarjati v svojem proglasu milijone Mestne hranilnice je dokaz, da imajo klerikalci namen izrabljati Mestno hranilnico v strankarske svrhe. Proti zanašanju politike v naše gospodarstvo, se je pa NSS vedno borila. Večina ljubljanskega volilstva bo gotovo odločno odbila poskus, da prevzamejo klerikalci Mestno hranilnico v svojo samopašno skrbstvo.

Zlobno natolcevanje je dalje, da je prestopila NSS iz opozicije v krog onih, ki zagovarjajo današnji režim. Najboljši odgovor na klerikalno perfidnost je proglas »Jugoslovanske zajednice« in dejstvo, da se v zajednici ne bo mogel izvršiti noben sklep brez privoljenja NSS zastopnikov. Vse drugače pa zgleda v klerikalno-komunistični zvezi, kjer imajo zadnjo besedo bankirji ala Pollak pod zaščito reakcijonarne SLS. Narodno - socialistična stranka si je zavarovala svobodne roke, dočim so se komunisti in ducat »Zarjenih« pristašev brezpogojno zvezalo z SLS za judežev objem.

Proglas klerikalcev izvrstno opominja delavno ljudstvo, da se naj varuje mrež, ki so jih razpredli prefrigani klerikalci v Ljubljani.

—

Zunanji dogodki.

Vtis, ki ga zapuščajo poslednji zunanji dogodki okoli naše države, postaja sestavljen in nepregleden. Predvsem se je enotnost velike antante od orijentske krize dalje znatno zrahljala. Medtem, ko je pred to dobo Anglija držala Italijo tesno na svoji strani in s tem Francijo hočeš—nočeš vezala na svojo prevlast v veliki antanti, je po izbruhu orijentske krize prestopila Italija tako jasno na stran Francije, da se je Anglija znašla v ostri osamljenosti, ki je privedla v glavnem do tega, da je napram Turčiji popustila glede vseh točk vzhodnega vprašanja: teritorijalno je pristala na turške zahteve, glede morskih ožin pa se je zadovoljila s papirnatim jamstvom mednarodnega dogovora o svobodi trgovinske plovbe. Ta izpremenba prevlasti v okviru velike antante je pravzaprav tudi odločila usodo angleškega kabineta Lloyd Georgea, da je moral podati ostavko. Sledil je Bonar Law, kojega prva programna točka je bil proglas, da se v bodoče Anglija ne bo spuščala v osamljene zunanjepolitične akcije ter da bo odkritosrčnejše branil in sodeloval v skupni politiki velike antante. To sodelovanje pomeni za bližnjo bodočnost dvoje: orijentska mirovna konferenca, ki se bo sestala 13. novembra v Lausanne bo gladko opravila vse razpravne predmete po načrtu, ki so ga sklenile Francija, Turčija in Italija, nemške reparacije pa se bodo reševale s pristankom Anglije na način, kakor bo zahtevala Francija. Tu je razlog, zakaj je nemška marka v zadnjih dneh tako zelo padla. Lloyd George je še spadal med tiste uvidevne angleške politike, ki so menili, da je treba nemške reparacijske dajatve razporediti po trenotni zmožnosti nemškega gospodarstva, nemške industrije in trgovine, z drugimi besedami, da je treba upoštevati poleg ogromne višine reparacijskih odškodnin tudi dejansko stanje nemšk. blagostanja. Položaj v veliki antanti pa s padcem Lloyd Georgea še ni konsolidiran v smislu prevlasti franc. stališča. Čakati je še na izid volilnega boja na Angleškem, ki pokaže, ali je Lloyd George definitivno izločen iz angleškega javnega življenja, ali pa mu angleški narod izkaže nadaljno zaupanje. V tem slučaju se seveda evropska politika zasuče znatno na bolje. Vsled te negotovosti pa je, kakor rečeno, položaj v Evropi zelo nejasen. Vidi se samo glasno izstopanje Italije proti Jugoslaviji, na primer s protestom proti naši udeležbi na orijentski mirovni konferenci ter držanje reparacijskih vajeti v krčevitih francoskih rokah. Ako izvzamemo Avstrijo, ki sedaj rešuje vprašanje svoje gospodarske eksistence s pomočjo, ki se ji je ponudila od strani društva narodov v Ženevi, se ostale države srednje in južne Evrope nahajajo v stanju gospodarskega konsolidiranja. Zato ne nastopajo v zunanji politiki s posebnimi zahtevami in interesi. Veže jih, ako izvzamemo Madjarsko, samo skupna obrambna pogodba male antante, ki pa ima poleg te naloge še večjo napram Rusiji in veliki antanti, da proti obema brani pozicijo odločilne velesile v političnih zadevah svojega teritorija. Največji dogodek naše dobe, ki zasluži ime prehodne dobe, kakor nobena druga, pa je poglobitev mednarodnih stikov na vseh poljih človeškega delovanja. Glavno je, da se gospodarstva posameznih evropskih držav poprijemlje čezdalje pogunmejše in obsežnejše mednarodna zveznost, da se izmenjava duševnih in kulturnih dobrin stopnjuje, da se mednarodni promet uglaja in približuje toku predvojnih časov. To mednarodno življenje bo blagodejno vplivalo tudi na politične odnošaje posameznih držav. Politične metode se bodo olepšale, politike, pa tudi politična stremljenja ne bodo smela kazati imperijalistična in sebična stremljenja v taki neprikriti goloti, kakor plašijo ž njimi današnji diplomati po miruželjnih evropskih poljanah.

Politične vesti.

Breznačelnost.

Klerikalci še niso prebrali programa narodnih socialistov. Nujno bi jim svetovali, da si kupijo izvod v tajništvu NSS. Potem vsai trdili ne bodo več, da so narodni socialisti šele tik pred obč. volitvami postali zagovorniki najširše samouprave. V bivšem obč. svetu so pa ves odklonili predlog klerikalcev, ko so hoteli demonstrirati z avtonomistično izjavo. Odklonili so predlog iz razumljivega vzroka, ker niso mogli dopustiti, da bi klerikalci imeli priliko, razvijati svojo demagogijo. Da je bila klerikalna avtonomistična izjava samo demagogija, bo potrdil tudi klerikalni kandidat dr. Perič, ki se je imenom svoje grupe izjavil tudi proti njej. Ko pa že govorimo o samoupravi, ne bo odveč, če konstatiramo, da so bili soc. demokrati in komunisti doslej načelni centralisti. V klerikalnem proglasu delavnemu ljudstvu so se pa naenkrat izjavili za zakonodajno avtonomijo. Zopet lep dokaz o breznačelnosti komunistov in socialnih demokratov!

Demagogija.

Kakor vse kaže, so si izmislili zastopniki milijonarja Pollaka, bogatih fajmoštrov, uredništva »Delavskih novic« in »Zarje« v ulogi delavnega ljudstva, kot glavni volilni šlager Mestno hranilnico. Zadnje »Delavske novice« trdijo, da so se narodni socialisti odločili za Jugoslovansko zajednico zato, da obvarujejo denar Mestne hranilnice bankam in še prav posebno tisti banki, s katero imajo baje v zadnjem času zveze. Trditev je lažnjiva, brez dokazov in vredna komunističnih švadronerjev. Kar pa komunisti ne morejo dokazati, bo pa nam lažje. In sicer bomo lahko n. pr. dokazali, kako se je del njihovih sedanjih zaveznikov pošteno trudil, da se ne odpovedo milijoni Mestne hranilnice ravno tisti banki, katero imajo »Delavske novice« v mislih za narodne socialiste. Komunisti naj ne uganjajo demagogije z Mestno hranilnico. Izmisliti se jim bo že druge volilne šlagerje, ki bodo vsaj nekoliko bolj »držali«!

Volilni shod.

Na današnjem shodu klerikalno-komunistične zveze bodo zastopniki »najmočnejših« proletarskih skupin sigurno pojasnili med drugim tudi svojim volilcem: Kako je poskrbljeno za import klerikalnih agitatorjev v mestno službo? Koliko stotisočev je obljubljenih klerikalnim »agitatorično-dobrodelnim« zavodom? Koliko so darovali katoliški kapitalisti za propagando ob volitvah, za dnevnik itd.? Kako so socialni demokrati in komunisti postali naenkrat avtonomisti? Kako je svojčas g. dr. Perič zabavljal čez klerikalce? Vsekakor zanimiva tvarina za volilni shod!

Pamflet.

»Delavske novice« so naslovile na »Zvezo jugoslovanskih železničarjev« ostuden pamflet. Ponatisnili bi ga v celoti, če se nam ne bi zdelo škoda za prostor. Toda že iz priobčenih odstavkov bodo predvsem železničarji videli, kaj se vse drzne napisati politični komunistični divjak:

»Javna tajnost je, da »Z. J. Ž.« neprestano povdarja svoj nacionalizem, ker jo je pač ustanovil g. višji revident j. ž. (zaposlen do svoje izvolitve kot narodni poslanec pri železničarjem toliko naklonjenem obratnem ravnateljstvu južne železnice) in, ker je ta znal spretno izrabiti povojno zmešanost in nezaupnost do delavskih voditeljev (izdala sta nas oba Kristana in mnogo drugih znanih »proletarcev«) koval sam sebi politični kapital, ter ustanovil »Z. J. Ž.« **Otrok, porojen v jetiki popolnoma degeneriranih mas**, to je Z. J. Ž., to je ona organizacija, ki jo iz Beograda komandira kot strokovno politik, o katerem mora vsak zaveden delavec dvomiti nad njegovo pametjo — o poštenosti ni govora —, ki je bila samo mrtvo orodje tedaj, ko je **poblaznelo** delavstvo volilo poslanca stranke — narodno-socialne!«

»To, da igra godba Z. J. Ž. na sokolskih slavnostih, je klofuta vsakemu proletarcu, posebno pa železničarju!«

Tisoče narodnih železničarjev se upa pamfletist zmerjati, kot v jetiki popolnoma degenerirano mesa. Zasluženemu Držiču očita beštija nepoštenost in se zgraža nad tem, da se je kot železničar zavzemal za železničarje! Vsak odgovor na pamflet lahko izostane, ker bo pljunek odletel tja nazaj, kjer je bil izpljuvan; podlost dobi prav kmalu svoje plačilo!

Prepir o plemenih in narodih.

Te dni je nanovo vzplamtel prepir o takozvanih plemenih in narodih. Eni pravijo, da smo Slovenci narod, drugi da smo pleme. Tisti, ki pravijo, da smo pleme, očitajo onim, ki trde, da smo narod, protidržavnost in protinacijonalnost. Zares prečudni učinki izhajajo često iz samih pojmov! Slovenci smo se ramreč nad 100 let imenovali narod, odslej naj se imenujemo pleme. Kdo je proti izpremembi takega imenovanja je protidržaven in protinacijonalen. Jugoslovanstvo vendar nima s tem ali onim imenovanjem ničesar opraviti. Jugoslovanstvo pomeni zahtevo in pristanek prebivalstva, ki prebiva od Triglava do Vardara, na eno državo ter skupno javno in duševno življenje. Šele desetletna posledica tega skupnega državnega in javnega življenja bo rodila iz današnjih narodov nacijonalno enoto, ki bi jo nekateri hoteli že danes ustvariti z nasilnim uničenjem obstoječih pozitivnih narodnih vrednot.

Gospodarstvo

Za stabilizacijo dinarja.

Znano je, da je bila trgovska bilanca ranjke Avstrije vedno pasivna; vendar se je dobilo švicarski frank za 96 vin. K temu je mnogo pripomogel prihranjeni denar naših izseljencev Promet s poštnimi nakaznicami, kakršen je bil pred vojno, je sedaj, vsled razcefedranih valutnih razmer nemogoč. Treba pa je najti pot, da se prepreči obogatitev posameznikov, največ tujih podjetij, pri pošiljanju denarja v našo državo. To bi se najložje doseglo na sledeči način:

Našim poslaništvom v krajih, kjer se nahajajo večje jugoslovanske naselbine (Zedinjene države, Kanada, Argentina, Egipt, Nova Zelandija, eventuelno tudi Julijska Benečija), naj bi se dala pooblastila, da smejo sprejemati proti mali pristojbini vplačila v zdravi inozemski valuti in v dinarjih za naslovnike v Jugoslaviji. Ti uradi bi potem dnevno poslali izkaz vplačanih svot najbližjemu poštnemu uradu (izmenjevalnem uradu). To bi bila pošta Ljubljana I. Ta poštni urad bi še isti dan na podlagi seznama nakazal s posebnimi nakaznicami denar naslovniku.

S takim postopkom bi se dosegle velike koristi tako za pošiljatelja, kakor tudi za naslovnika, državo in poštno upravo. Pošiljatelj bi natančno vedel, da bode naslovljenec prejel res toliko, kolikor je poslani denar vreden pri vplačevanju. Poleg tega bi se vršilo dostavljanje na ta način zelo hitro. Naslovnik bi dobil denar izplačan pri najbližji pošti ter bi bil na ta način obvarovan vsakršnih potov in stroškov ter nevarnosti, da ga kako podjetje pri prodaji tuje valute ogoljufa. Na drugi strani pa bi zamogel naš finančni minister v kratkem času razpolagati z velikanskimi svotami inozemske zdrave valute, kar bi bilo za stabilizacijo našega denarja nedoglednega pomena.

Potom nam prijaznih inozemskih listov in pa potom naših inozemskih zastopstev naj bi se seznanili naši državljani v inozemstvu s to naredbo, na kar bi se je gotovo vsled velike enostavnosti, sigurnosti in drugih prednosti v veliki meri posluževali.

Radi tega bi bilo zelo umestno, da se tako naredbo čimpreje uvede, kar bi sigurno že v kratkem pokazalo blagodejni vpliv na naš dinar.

—

+ **Novi obrok ameriškega posojila**, v znesku 6 milijonov dolarjev, dobi Narodna banka 1. novembra. S temi dolarji namerava Narodna banka operirati zelo racionelno, kar je za borzno situacijo nad vse važno.

+ **Tečaji na novosadski produktni borzi** dne 24. oktobra 1922: Pšenica,

---

Pavel Debevec:

Njena pastorka.

K premijeri v opernem gledališču v soboto 28 oktobra 1922.

V soboto se bo prvikrat na našem odru proizvajala Janačkova tridejanska opera »Njena pastorka«. Ostati hočem pri tem naslovu, ker se je ponekod mnogo ugibalo, naj se li krsti slovenski prevod »Njena pastorka« ali »Jenufa« ali vse skupaj »Njena pastorka Jenufa«.

Ko je Gabrijela Preissova napisala dramo, ki je skoro dobesedno komponirana, jo je krstila »Njena pastorka« in nič drugače. Šele nemški prevajalec, praški pisatelj in glasbenik Max Brod je napravil iz pastorke naenkrat Jenufo, katero so igrali kmalu po praški premijeri l. 1916 tudi na dunajski dvorni operi in kar je docela razumljivo, če vpoštevamo stališče, da mora biti že naslov kolikor mogoče imeniten ali vsaj internacionalen, kar bi nemški izraz »Ihre Ziehtochter« ravno ne bil.

Da pa je Gabrijela Preissova imenovala svojo dramo ravno »Njena pastorka« in nič drugega, zato je imela vzroke, katerih nihče ne sme in ne more prezreti. »Njena pastorka« je sicer Jenufa, toda »ona« je cerkovnica, v njej leži drama, v njej tragika, velika in grozna v svoji prvotnosti...

Cerkovnica ima pastorko Jenufko. Lepo, dobro dekle, nad katerim čuje cerkovnica bolj, kakor nad svojo lastno hčerko. Dekle se je zaljubilo v Števo, ki je lahkomiseln kakor sto drugih in njeni ljubezni ne jemlje bogvekako resno. In ko se vrne od nabora, vedoč, da ni potrjen, tedaj ji pove, da je pravzaprav še mnogo drugih deklet, katere tudi jako rade pogledajo za njim, lepim in bogatim Števom z mlina. Lep je, ta Števa, toda to je tudi vse.

Ves drugačen je Laca, njegov pol brat. Temnolas, premišljujoč — ljubi Jenufo z vso resnostjo velikega značaja. Dobro mu je znano, da je le Jenufkino lepo lice vzrok Števove ljubezni, katere bi gotovo ne bilo, če bi imela grdo lice.

Med igranjem, med navideznim medsebojnim nagajanjem — ji z nožem prereže lice.

Njena ljubezen s Števo pa ima posledice. V svoji nesreči se zaupa svoji mačehi, nato povije Števovega sinčka.

Njena mačeha, ponosna in stroga jo skriva v hiši, ljudem pa pravi, da jo je poslala na Dunaj v službo. Otrok je na svetu, treba mu je preskrbeti očeta. V svoji poštenosti naprosi Števo, naj vendar vzame Jenufko in jo reši sramote. Toda on se zboji — pripravljen je plačevati za otroka, poročiti pa se noče. Ljubezen je ponehala — odkar je Jenufa zgubila lepo lice.

Cerkovnica zaupa sedaj vse Laci. Naj odpusti nesrečnemu dekletu, naj jo vzame on, ki jo je vedno ljubil in ki je dober. Laca je pripravljen, ali kaj naj počne s tujim otrokom? Cerkovnica vidi žarek upanja, oklene se rešilne bilke — in reče Laci, da je dete umrlo.

In Laca odide, odločen, vzeti Jenufko.

Medtem vzame cerkovnica osemdnevno dete in ga vrže v potok pod led. Jenufki pa pravi, da je ležala dva dni v vročici in medtem, da ji je umrl sinček.

Jenufka se potolaži, okreva in vse gre po zaželjeni poti.

Cerkovnica pripravlja svatbo svoje pastorke z Laco. Pred odhodom v cerkev ju blagoslavja — kar krikne po vasi: Našli so pod ledom mrtvo dete!

Cerkovnica uničena prizna svojo krivdo in odide z rihtarjem. Jenufka pa se oklene zvestega Lace, s katerim hoče pričeti novo življenje.

Značaji so ostri, toda povsem primitivni. Nad vsemi heroično vzvišena cerkovnica. Ljubi svojo hčerko, svojo pastorko radi nje, radi sebe in radi ludi. Lepa in tako dobra je njena Jenufka, varovati hoče njeno srečo. Obvarovati jo pred nezgodami. In zato prepove svatbo Jenufkino s pijancem Števo in jo odloži za eno leto, pogojno, da se v tem letu Števo niti enkrat ne opije.

Ona hoče in tako se mora zgoditi.

Števa je preslaboten, da bi ji ugovarjal odkrito, uboga na tihem pa jo prične sovražiti.

In ko Jenufka razodene mačehi svojo skrivnost — tedaj prične trpljenje, prične velika drama cerkovnice. Ona vidi nesrečo svoje ljubljene pastorke, vidi kako neizogibna je sramota. In sramote noče v hiši, noče radi sebe in noče radi Jenufke. Instinktivno sovraži, mrzi slabotnega, šlevastega Števo in vendar ga poprosi, roti, naj poroči njeno pastorko.

Njeno trpljenje raste. Zraste v neskončno bolest, ko se Števa skesa in pobegne, prepustivši otroka in Jenufko usodi. Edino upanje je še Laca. Dobri, pošteni Laca, o katerem ve, da ljubi Jenufo. Ali tudi ta ji obljubi šele potem, ko mu je zatrdila — da je dete umrlo.

V otroku, komaj osem dni starem ne vidi živega bitja, ne vidi v obupnosti človeka, vidi samo vzrok velike katastrofe, predmet, ki je uničil srečo njene Jenufke, ji vzel čast in jo pahnil v sramoto.

Čutimo ž njo, ko se odloči umoriti dete: »K Bogu naglo pride, predno življenja zave se.«

In medtem, ko se vrne cerkovnica brez otroka in ji pove, da je dete umrlo in Jenufka čisto primitivno preboleva smrt svojega sinčka — medtem se kopičijo v cerkovnici bolest nad bolestjo. V obupu, v svojem strahu za Jenufkino čast in srečo je umorila dete, vrgla v trdi zimi pod led...

Ves čas ob robu prepada, v nevarnosti, da ji odpovedo živci, napeti do skrajnosti — še ne odneha — tolaži svojo hčerko, ona — tolažbe potrebna. Videti hoče Jenufko srečno, ohranjeno njeno dobro ime. Pa naj pri tem sama pogine.

In heroični altruizem, ta gigantski boj za srečo svoje pastorke je tako ginljiv, tako težak, da potisne v ozadje tragiko Jenufe, mlade matere, ki je zgubila svoje dete. Njena pot gre od katastrofe navzgor, pod njene mačehe pa navzdol, proti katastrofi.

Tako je mislila Gabrijela Perissova, ko je napisala besede »Njena pastorka«, ki naj bi bil samo začetek stavka n. pr.: Njen pstorka je bila, radi katere je umorila dete, radi katere se je cerkovnica pogubila.

Resnična drama konča s poginom cerkovnice. Prizna svojo krivdo in odide prostovoljno z rihtarjem: »klicala ne boš me več zdaj »mamica«...

Laca pa ostane pri svoji Jenufki, s katero se napoti v novo življenje.

Bilo bi banalno pisati: — poje, igra cerkovnico.

Gospa Thierry-Kavčnikova je cerkovnica.

Gabrijela Preissova je slavna češka pisateljica. Poleg mnogih družabnih in zlasti romanov iz češkega ljudskega življenja, je napisala tudi mnogo stvari iz našega, slovenskega življenja. Vsako leto se mudi na počitnicah na Bledu ali na Koroškem.

V nekako karakteristiko konca drame »Njena pastorka« naj omenim sledeče:

Njeno najznamenitejše delo iz naših krajev je »Zlatorog«. Ko sem bil pred dvema letoma v Pragi parkrat njen gost, mi je nekoč dejala: »Vidite, kljub temu, da imate pravzaprav že dva »Zlatoroga« Banunbachovega in Aškerčevega, me je pravljica tako mikala, da sem tudi jaz napisala »Zlatorog« v obliki drame. Vendar sem pravljico v toliko spremenila, da vile ne dopuste, da se glavni junak ubije. Naše češke vile niso tako hude!«

Radi bi pozdravili prijateljico našega naroda pri sobotni premijeri njene »Njene pastorke«, tembolj, ker je to obenem tudi slavnostna predstava na čast češkemu narodnemu prazniku

bačka 325, sremska 325, ječmen, bački 250, sremski 255, oves bački 218, sremski 220, koruza, bačka 260, sremska 265, fižol beli novi 300, pisani 290, moka št. 0 462, zakuho 437, za kruh št. 6 387, pšenični otrobi 125, svinjska mast 23, bačko zelje v glavah 70, bosanski orehi 450, čebula 300.

+ **Občni zbor Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani** se je vršil včeraj ob izredno veliki udeležbi zadružnih članov. Po poročilih zadružnih funkcijonarjev se je izvolilo pri nadomestnih volitvah v načelstvo ing. Zupančiča, dr. Kerstnika, Pipana in Bukovca; v nadzorstvo pa Černeta, Zakotnika, Arkota, Brezovarja, Lovrača, Krulaja, Klinca, Malenška, Pehanija in Sušnika. Predsednikom zadruge je bil izvoljen ing. Zupančič, podpredsednikom pa dr. Kerstnik.

+ **Proti draginji.** V finančnem ministrstvu se je te dni sklenilo, da se bo izvršila po vseh trgovinah kontrola, za koliko so trgovci tekom zadnjega meseca znižali cene. Trgovcem, ki niso naraščanju valute odgovarjajoče znižali cen, se v bodoče ne bodo izdajala dovoljenja za nakup deviz. Poleg tega se je sklenilo, da se v prihodnje dovoli nakup deviz samo v onem iznosu, ki bo odgovarjal premoženju, odnosno prometu dotičnega trgovca.

+ **Privatni vagoni.** Za prevoz petroleja, nafte in drugih kemičnih proizvodov, dalje za pivo, sveže meso in drugo slično blago, ki se prevaža po železnici v posebnih specijalnih vagonih z rezervarjem, ledom itd., so mnogi naši industrijci nabavili na svoje stroške večje število teh vagonov, ki služijo izključno za prevoz njihovega blaga. Lastniki morajo za prevoz v teh vagonih plačati vozarino po tarifu, kakor vsi ostali pošiljatelji in poleg tega morajo nositi tudi gotove stroške za vzdrževanje teh vagonov. Imajo pa prednost, da v slučaju pomanjkanja vagonov ne trebajo čakati na vagone naših železnic, ampak uporabljajo po potrebi svoje lastne vagone.

+ **Knjigotržci proti visoki poštnini.** Beograjski knjigotržci nameravajo pri pristojnih oblastih vložiti protest proti visoki poštnini, s katero so obremenjene knjige. Današnje poštne pristojbine znašajo povprečno 20% vrednosti knjig, ki se jih pošilja v provincijo, vsled česar je knjigotrštvo prišlo v opasno krizo. Beograjski knjigotržci bodo zahtevali, da se jim zniža poštnina za 50%.

+ **Razpadanje komunizma v Rusiji,** kakor pišejo francoski listi, Rusija močno napreduje v prvi vrsti zato, ker se je pričelo zelo intenzivno delati. V praksi se ne plača več vsakemu delacu enako, kakor je bilo to določeno leta 1918, ampak vsak delavec je plačan po svoji sposobnosti. Tako imajo spretni in marljivi delavci često 3krat večjo plačo, kakor pa njihovi drugi. Uvedeno je tudi čezurno delo, ki pa je posebej honorirano, vsled česar se v največ obratih dela do pozne noči. Ravno radi tega se boljševiki pritožujejo, da so večerne konference zelo slabo obiskovane.

+ **Špekulacija z dinarjem na italijanskih borzah.** V Trstu in Milanu sedaj zelo močno povpraševajo po našem dinarju, ki se ga precej visoko ceni. Splošno se računa na trajen dvig tečaja dinarja. Čujejo se celo glasovi, da bo dinar v pol leta dosegel tečaj italijanske lire. Italijanski eksporterji so mnogo interesirani na izboljšanju dinarja z velikim izvozom v Jugoslavijo.

+ **Vsled prepovedi izvoza kostanjevih hlodov iz naše države** se je te dni obrnila avstrijska vlada na našo vlado ter jo zaprosila da dovoli zopet izvoz kostanjevih hlodov v Avstrijo, ker bi bile sicer v Avstriji večje tovarne primorane ustaviti svoj obrat.

+ **Izrabljanje vodnih moči rek Bosne in Drine.** V Vinkovcih so privatniki ustanovili sindikat, ki namerava izrabiti vodne moči Bosne in Drine. Ta sindikat je zaprosil pri glavnem nadzorstvu vodnih moči v Bosni in Hercegovini za koncesijo za izrabo reke Bosne od Kožuhovega do Brijestovaca pri izlivu v Savo. Sindikat namerava zgraditi v Brestovcu hidroelektrično centralo, ki bo služila industriji in razsvetljavi.

+ **Nova sladkorna tovarna v Subotici.** Več dunajskih industrijcev je zaprosilo našo vlado za koncesijo, da smejo v Subotici zgraditi moderno sladkorno tovarno.

+ **Tovarna špirita v Našicah,** ki je bila zgrajena pred enim letom, je te dni začela z obratom. Njeno kapaciteto cenijo na 7 hl dnevne produkcije.

Dnevne vesti.

— **I. jugoslovanski kongres invalidov, vdov in sirot v Beogradu** se bo vršil 28. okt. t. l. Središnji odbor udruženja je pozval vse invalide, naj se v kolikor mogoče velikem številu udeleže tega kongresa. Invalidi, ki gredo na ta kongres imajo prosto vožnjo po državnih železnicah. Vsakdo pa se mora poreje javiti v centrali v Ljubljani, da mu izstavi objavo. Opozarjamo pa vse invalide, naj gredo v Beograd samo tisti, ki imajo zadosti sredstev za preživljanje, ker centrala ne prevzame odgovornosti za nikogar.

— **Izredni kongres državnih uradnikov in uslužbencev** se vrši v Beogradu dne 29. t. m. v dvorani Udruženja poštnih in brzojavnih nameščencev (Braničevska ul. br. 7). Dnevni red: 1. Novi zakon o civilnih državnih nameščencih, 2. draginjske doklade, 3. odškodnina za škodo, povzročeno vsled vojne, 4. razna vprašanja in predlogi. Za slovensko O. Z. javnih nameščencev se tega kongresa udeležita njen predsednik nadupr. M. Lilleg s tajnikom nadupr. J. Bekšem, za Zvezo poštnih organizacij predsednik p. nadoficijal K. Urbančič, za UJU — poverjeništvo Ljubljana predsednik ravnatelj L. Jelenc s tajnikom strok. učiteljem R. Dostalom, za društvo geometrov predsednik nadgeometer Vl. Vrtel, za lokalna udruženja državnih nameščencev pa sodn. pisarn. predstojnik A. Zorko iz Celja, nadupr. O. Meglič iz Maribora in prof. dr. K. Zelenik iz Ptuja.

— **Protest beograjskih pravnikov.** V ponedeljek so imeli slušatelji pravne fakultete v Beogradu protestno zborovanje proti projektu novega sodnijskega in odvetniškega zakona.

— **Občni zbor Kmetijske družbe** za Slovenijo se bo vršil v sredo, dne 8. nov. t. l. ob 10. dop. v dvorani »Mestnega doma« v Ljubljani. Na dnevnem redu je tudi volitev nekaterih udov glavnega odbora.

— **Razpust društva.** Društvo »Zweigverein Cilli des allgemeinen deutschen Sprachvereins« je razpuščeno, ker nima pogojev za pravni obstoj.

— **Kreditiranje železniških voženj invalidom.** Naredba oddelka za socijalno skrbstvo z dne 31. avg. 1920 o kreditiranju železniških voženj invalidom je razveljavljena.

— **Delavci z maturo.** V Sarajevu so obiskovali »pripravljalni tečaj za maturo za odrasle« tudi 4 delavci, ki so te dni položili zrelostni izpit. Sedaj se bodo vpisali na tehniko.

NOVA MLADINSKA KNJIGA.

»Zvezna knjigarna« v Ljubljani, Marijin trg 8 je založila in izdala novo mladinsko knjigo, ki jo je spisal priljubljeni in priznani mladinski pisatelj Ksaver Meško: »Volk spokornik in druge povesti za mladino.« Knjigo je bogato ilustriral France Podrekar, ki je za vsako povest napravil celostransko sliko. Ker nam mladinskih knjig zelo primanjkuje, bo ta izdaja občinstvu gotovo zelo dobrodošla, ker je zelo pripravna za darilce našim malčkom. — Cena brošuri D 25.—, vezana D 30.—.

Ljubljana.

= **Promocija.** Dekanat juridične fakultete nam sporoča: Dne 30. oktobra ob 12. uri dopoldne bosta promovirana v veliki dvorani tukajšnje univerze Ivan Potokar iz Radomelj pri Kamniku in Anton Urbanc iz Sv. Štefana na Koroškem za doktorja prava.

= **Čudno postopanje stanovanjskega urada.** Včeraj ob 13. uri se je zbralo cirka 50 akademikov, izvečine tehnikov, na Rimski cesti pred hišo št. 9, da preprečijo nameravano deložiranje prof. inž. Juvana. Stanovanjski urad mu je svojčas nakazal stanovanje v Selenburgovi ulici, kamor pa se je samovoljno uselil industrijalec g. F. Vsled tega se je g. prof. Juvan vselil na Rimski cesti, ker stanovanjski urad na njegovo zahtevo g. F. ni deložiral. Ker pa je sedaj nameraval stanovanjski urad g. prof. Juvana deložirati ter obstoja vsled tega nevarnost, da se ne bi mogla vršiti njegova predavanja na tehniki, je dijaštvo na stanovanjskem uradu samo interveniralo. Tam se jim je sporočilo, da ima zadevo v rokah stanovanjski senat. Dijaštvo je izjavilo po svojih delegatih, da ne bo trpelo, da bi se postavilo njegovega prof. na cesto in da se bo nasilnemu deložiranju s silo ustavilo.

= **Umrla** je včeraj v Rožni ulici št. 41 gospa Jožefa Fatur roj. Sedmak, v visoki starosti 82 let. Pogreb se vrši jutri pop. ob 2. uri. Naj počiva v miru!

= **Umrl** je včeraj v deželni bolnici po mukepolni bolezni v starosti 25 let gosp. Adolf Vojska, drž. puškarski mojster v Nišu. Pogreb se vrši v soboto ob 3. uri popoldne iz deželne bolnice. N. v m. p.!

= **Poziv!** Tisti gospod s ščipalnikom, star nekaj nad 40 let, po rojstvu menda ljubljanski Nemec, ki je bil tako prijazen, da je dne 24. oktobra t. l. okoli 11. ure dopoldne odnesel iz predsobe gospoda policijskega ravnatelja v Ljubljani nov svilen in pustil tam svoj polomljeni dežnik, se vljudno napreša, da prinese zamenjani dežnik na policijsko direkcijo nazaj.

= **Huda učenca.** Kokoravec in Hribar, učenca v šoli na Ledini, sta si skočila v lase. Pri tem je Kokoravec zadel tako močno z glavo ob klop, da je moral v bolnico.

= **Za zimo se preskrbujejo.** Magistratnemu slugi Rudolfu Aplencu je bila 20. t. m. iz predsobe na Mestnem trgu št. 8 ukradena siva križasta suknja, vredna 8000 kron. — Dne 21. t. m. je bilo iz predsobe zobozdravnika Petersa ukraden dr. Nenadu Pevacu površnik sive barve, vreden 6000 kron.

= **Tat zamenjal kolo.** Dne 23. t. m. je neki uzmovič iz veže Jadranske banke ukradel bančnemu slugi Francu Kosenšeku več tisoč kron vredno kolo in pustil tam v zameno svoje staro manj vredno kolo.

Maribor.

Glasbena Matica v Mariboru. Orkestralni odsek otvori letošnjo koncertno sezono s svojim četrtim simfoničnim koncertom v mestnem gledališču dne 3. novembra ob 20. uri. Proizvajalo se bo: 1. Grossman L.: Ogrski ples iz opere »Duh vojvode«. 2. Dvoržak Anton: Legenda št. 3. 3. Betthoven: Uvertura »Coriolan«. 4. Slavko Osterc: Simfonija »Ideali«. 5. Zdenko Fibich: »V podvečer«, idila. 6. Dvoržak Anton: Uvertura k operi »Šelma sedlak«. Posebno opozarjamo na veliko simfonijo našega mladega nadebudnega komponista Slavko Osterca, ki stopi takrat prvič pred javnost kot orkestralni komponist. O delu samem spregovorimo še pred koncertom obširnejše. — Vstopnice se dobijo pri gledališki blagajni v uradnih urah po gledaliških cenah.

Tuljčice za cigarete in sv. Birokracij. Dne 18. t. m. so popisali financarji po trgovinah zaloge cigaretnih stročnic ter je bilo trgovcem naročeno, da jih ne smejo prodajati, dokler ne bodo obveščeni. Sedaj pa vsa stvar stoji, trgovci bi tuljčice radi prodajali, konsumentje bi jih radi kupili, toda radi vzorno-hitrega poslovanja finančne uprave ni mogoče niti eno niti drugo. Hosana svetemu Birokraciju in naši financi!

Razne tatvine. 18 letni Tomaž Kreslin iz Bistrice pri Ljutomeru in 16 letni Vinko Štrucelj iz Krečevine pri Ljutomeru sta ukradla svojemu gospodarju 800 kron, 13 steklenic vina in 12 litrov slivovke. Sodišče je prisodilo Kreslinu 6 mesecev, Štruclju pa 4 mesece težke poostrene ječe. — Ker je Anton Kodrič ukradel v Lobošu Francu Pavlinišu 1600 kron in za 1000 kron ustrojenih kož, je dobil 13 mesecev. Nadalje so bili obsojeni: Friderik Vehovec radi tatvine obleke v vrednosti 3200 kron na 3 mesece; že večkrat radi tatvine kaznovani in vsled tatvine iz Gradca izgnani Jakob Adam na 13 mesecev, ker je ukradel Tereziji Kuratov 5600 kron, Juliji Kanim pa poln klobuk jajec in ker je opečharil tudi še več drugih ljudi, Katarina Kranj pa je dobila 14 mesecev, ker je pokradla iz stanovanja železničarja Vozetoviča za 3800 kron obleke.

Celje.

Celjski občinski svet je imel v ponedeljek 23. t. m. svojo sejo. Rešile so se med drugim sledeče zadeve: Gledališke predstave v mestnem gledališču se oprostijo obč. taks. — Mestni osnovni šoli se je nakazala svota 2500 dinarjev za nabavo knjig revnim učencem. — Razsvetljavo na ljudskem vseučilišču plača mestna občina. — Mestni delavci so prosili za zvišanje plače in za enkratni dopust v letu. Po vsestranski debati se je prošnja vrnila odseku za obč. podjetja, da reši principijelno vprašanje delavskih dopustov za vse mestno delavstvo in stavi tozadevne predloge. — Izpremeni se v nekaterih točkah pravilnik električne napeljave. Preizkušnje motorov stonejo odslej do 5 konjskih sil 25 D od 5 naprej po 2 D za vsako konjsko silo. Dr. Božič je podal umestne informacije glede toka in falske elektrarne. Razprava o tem vprašanju pa se je preložila na poznejši čas, ko bodo za to dani pogoji. — Tok za pogon motorjev se zviša od 2.25 D na 3 D, ker je elektrarna Westen zvišala ceno toku. — Podelila so se nekatera stavbena dovoljenja. — V mestni klavnici se nastavi za obratovodjo vpokojeni detektiv Anton Grajžl. — Po poročilu finančnega odseka se sklene principijelno, da se nikdo ne more oprostiti obč. taks. Sklene se realizirati državno posojilo pri kakam celjskem denarnem zavodu, ki ni član sindikata. — Zviša se zavarovalnina pri mestni plinarni na 479.000 D. Večje svote se porazdeli na stroje, orodje in aparate, manj na zidovje. — Določi se najemnina Ruadrske šole. — Odobri se nakup kino-aparata za meščansko šolo v znesku 6000 D. — Razpravljalo se je dalje o kompetenčnem sporu, ki je nastal v par slučajih med občinskimi odborniki na eni in mestnim uradom na drugi strani. Prečitali so se tozadevni odstavki iz mestnega statuta, ki pojasnjujejo zadeve takih sporov! — Vsaka sprememba na lastnini mestne občine se bo odslej odobravala v občinski seji. — Sprejeli so se nekateri prosilci v domovinsko zvezo. — Sklenejo se nekatera nujna popravila na mestnih poslopjih. — Prodaja starega gimnazijskega poslopja za deško okoliško osnovno šolo se odkloni iz stanovanjskih ozirov. — Na dopis policijskega urada, ki pozivlja obč. zastop, naj se izvoli aprovizacijski odbor za reguliranje cen, se je tak odbor izvolil. V tem aprovizacijskem odboru imajo konsumenti 3 zastopnike, obrtniki 2, poljedelci 2, trgovci 2 in industrijci 1 zastopnika. — Ko so se rešile še nekatere druge zadeve, je, župan zaključil ob 24. uri občinsko sejo.

Prvi sneg je v noči od torka na sredo pobelil griče okrog Celja. Tekom srede dopoldneva so tudi po dolini naletavale prve snežinke, ki pa so kmalu ponehale. Pri nas imajo prebivalci na polju še skoro vse pozne pridelke. Tudi z jesensko setvijo še vsled slabega deževnega vremena niso mogli pričeti.

Koncert ge. Zdenke Greguričeve, ki se je vršil v torek v dvorani hotela »Union« je v glasbenem oziru uspel prav dobro. Ga. Greguričeva, ki ima posebno v srednji legi vrlo simpatičen, polno doneč glas, je vse točke svojega programa odpela z dovršenostjo, ki izpričuje njeno prvovrstno šolo. Tudi prednašanje posameznih komadov je bilo na višku, tako da nam je nudil ta večer zares lepih glasbenih užitkov. Ga. Greguričeva je žela za svoja izvajanja obilo prisrčne zahvale navzoče publike. Žal poset ni bil tak, kakor bi ga bil koncert zaslužil — pozna se pač, da smo že 26! Na glasovirju je pevko prav dobro spremljala ga. Kokotova.

Predsednikom »Glasbene Matice« v Celju je bil na občnem zboru v torek zvečer zopet izvoljen g. ravnatelj Mirko Gruden.

Sokolstvo.

Sokolsko gledališče na Jesenicah priredi kot drugo igro v tej sezoni Meškovo »Mati« in sicer v soboto ob 8. uri zvečer s ponavljanjem v nedeljo ob 3. uri dopoldne.

Sokolsko gledališče v Radovljici uprizori v nedeljo, dne 29. t. m. znamenito dramo poljskega pisatelja St. Przybyszewskega »Zlato runo«. Predstava se to pot prične ob 17. uri; konec ob 20. uri. Zunanji posetniki imajo na ta način ugodno železniško zvezo. Pri tej priliki prosimo občinstvo, naj hodi k predstavam točno, da ne bo treba radi prepoznega prihajanja čakati s pričetkom. Sicer pa, kako pride oni, ki prihaja točno, do tega, da bo pol ure čakal na zamudnike. Točni začetek je odvisen od točnega prihoda občinstva!

Gledališče in glasba.

Repertoar **narodnega gledališča v Ljubljani.**

DRAMA.

Oktober 31., torek: Zaprto.
November 1., sreda: Živi mrtvec. Izv.
November 2., četrtek: Hedda Gabler. Red E.
November 3., petek: Hedda Gabler. Red A.
November 4., sobota: Hedda Gabler. Izven.
November 5., nedelja: ob 3. popoldne Jack Straw. Izven.
ob 8. zvečer: R. U. R. Izven.
November 6., pondeljek: Hedda Gabler. Red C.

OPERA.

Oktober 31., torek: Prodana nevesta. Red B.
November 1., sreda: Tajnost. Izven.
November 2., četrtek: Zaprto.
November 3., petek: Lakme. Red C.
November 4., sobota: Jenufa. Red D.
November 5., nedelja: Triptychon. Izv.
November 6., pondeljek: Zaprto.

Pastorka Jenufa. V soboto, dne 28. t. m., na češkoslovaški narodni praznik, se vrši v operi znamenita premiera Janačkove opere »Pastorka Jenufa«. Za besedilo je vzeta v nekoliko skrajšani obliki pretresljiva drama iz moravskega narodnega življenja, katero je spisala znana češka pisateljica Gabrijela Preissova. V glasbenem oziru predstavlja opera eno največjih in najboljših čeških glasbenih umotvorov. Glavne vloge pojo: cerkovnico Burjevko gospa Thierry-Kavčnikova, Jenufo gospa Lewandowska, gospodinjo v mlinu, staro Burjevko gospodična Sfiligojeva, Laco g. Sowilski, Števo g. Šimenc. Dalje sodelujejo: gg. Matačićeva, Smolenskaja, Ribičeva, Erklavčeva, Korenjakova, Cvejić in Župan. Opero je naštudiral g. kapelnik Matačić, izrežiral pa g. režiser Vasilij Sevastjanov. Orkester, zbor in vsi solisti imajo težke, pomembne in izrazite vloge.

Iz gledališke pisarne. Na mnogostransko izražene želje letošnjih gledaliških abonentov se bo igrala »Prodana nevesta« z gg. Lewandowsko, Betettom in Šimencem za vse abonmane. Za red B se poje »Prodana nevesta« 31. t. m. Na dan vseh svetnikov se vprizori v operi Smetanova opera »Tajnost«, v drami pa Tolstojeva drama v enajstih slikah »Živi mrtvec«. — V nedeljo, dne 29. oktobra poje pri predstavi »Lakme« vlogo Nilakante gospod Hugo Zathev.

Pevska vaja v Zvezi včlanjenih ljubljanskih zborov se vrši v nedeljo, dne 29. oktobra t. l. dopoldne v pevski dvorani »Glasbene Matice« in sicer za I. in II. tenore točno ob desetih, za I. in II. base točno ob tričetrt na 1. uro. Nove nagrobnice! Polnoštevilna udeležba nujno potrebna! — Odbor Zveze slovenskih pevskih zborov.

Književnost in umetnost.

Nova knjiga o narodnem gospodarstvu. Slovenci smo na literaturi o narodnem gospodarstvu silno siromašni. Na prstih ene roke bi sešteli vse, kar imamo. Na eni strani imamo najbrž premalo ljudi, ki bi se zanimali za to prevažno panogo, na drugi strani pa je tudi silno težavno pisati knjige o narodnem gospodarstvu, ker razun težkega in odgovornega dela čaka pisatelja še izdatna materijelna izguba, ker je med našimi ljudmi premalo zanimanja za take vrste literature. Z veseljem moramo pozdraviti, da se je kljub vsem neprilikam ojunačil požrtvovalen mož dr. Juro Jan, odvetnik v Mariboru in spisal precej obširno brošuro o najbolj zanimivem predmetu »O valutnem vprašanju«. Danes, ko je valutno vprašanje na dnevnem redu in naletimo nanj skoraj ob vsakem trenutku, bo knjiga zelo dobro služila. Dobrodošla bo zlasti onim, ki hočejo zasledovati valutne razprave v dnevnem tisku in jim manjkajo za to temeljni pojmi. Pisatelj razlaga o denarju, bankovcih, papirnatem denarju, čekih, menicah in drugih plačilnih nadomestkih, valutnem vprašanju v Jugoslaviji itd. O knjigi bodemo prinesli obširno kritiko. Knjiga se dobi v vseh knjigarnah.

Socijalne misli št. 10 je pravkar izšla z aktualno vsebino. Prinaša Smodeja članek o reviziji ustave, dr. Jeraja razpravo o socijalni vzgoji individua, Terseglava načelne misli o cezaropapizmu, boljševizmu in veri ter zanimivo drugo gradivo.

Društvene vesti.

Jugosl. društvo za proučavanje angleškega jezika v Ljubljani prične v prvih dneh meseca novembra t. l. s poučevanjem angleščine v začetniških in nadaljevalnih tečajih. Člani društva, ki se žele udeleževati tečajev, naj se prijavijo pismeno ali vsaki dan med 2½—3½ ustmeno do najkasneje 5. novembra 1922 tajnici društva Mss. Copeland, Hotel Union, soba št. 70.

XI. redni občni zbor »Akademskega Društva Jugoslovanskih Tehnikov« v Ljubljani se vrši v soboto, dne 28. oktobra t. l. ob 14. uri v poslopju tehniške fakultete na Mirju, Aškerčeva cesta št. 11/I, soba št. 14. Odbor.

Sport in turistika.

Atletiki Celje : S. K. Primorje. Za nedeljsko prijateljsko tekmo med celjskimi Atletiki in domačim Primorjem vlada živahno zanimanje. Celjske Atletike so v Ljubljani vedno pričakovali z napetostjo, ker je znano, da je moč tega moštva povsem reelna ter ima njih vsakokratni nasprotnik težak posel, da vzdrži in ev. obvlada njihovo ostro igro, jadrni tempo ter tehnične vrline. Primorje nastopi iztrenirano ter bo od svoje strani napelo vse sile, da uravna tekmo v sportno napeto igro. Začetek ob 15., prostor S. K. Primorja na Dunajski cesti.

BLUZE
spodnja krila, predpasniki, steznik najceneje pri:
A. SINKOVIC, nasl. R. SOSS,
Ljubljana, Mestni trg 19.

E. Adamič:
16 jugoslovanskih narodnih pesmi
II. del (mešani zbori)
je izšel
in se dobiva
v Zvezni knjigarni, Ljubljana
Marijin trg 8.
Cena Din 12·—.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

»Seveda je res!« je zaklicalo nekaj tovarišev.

»Najbolj čudno na vsem pa je, da se mi je zdelo, kot da se giblje omenjena luč pod in ne nad vodo. To je hudičevo delo, o tem ni nobenega dvoma!«

Medtem, ko so se mornarji pogovarjali in ugibali o čudni svetlobi, je lepi tujčev obraz večkrat preletel ironičen smehljaj. Ali je morda vedel kaj več o stvari? Skoro se je zdelo tako.

Polagoma se je soba izpraznjevala. Končno je ostal samo mladi krmar, ki je stanoval »Pri veselem Jakobu«.

Sedaj ga je tujec polglasno poklical: »He, krmar!«

Tom se je ozrl k tujcu.

»Ali vas smem povabiti na kozarec groga?« je nadaljeval neznanec.

»Morda mi bo pa tale preskrbel kako službo?« si je mislil Tom, medtem ko je prisedel k tujčevi mizi.

Tjuec je naročil dvoje kozarcev najboljšega groga, katerega je krčmarjeva hčerka hitro prinesla. Razveselilo jo je, ko ji je lepi tujec ponudil požirek. Nerada se je vrnila k postrežbi drugih gostov. Silno rada bi namreč zvedela, kdo da je pravzaprav neznanec.

Ta se je sedaj obrnil na krmarja.

»Slučajno sem slišal, da zaenkrat nimate nobenega mesta.«

»Tako je,« je potrto odgovoril krmar. »Nesrečen slučaj me je pripeljal tako daleč, da moram stopiti v službo kot navaden mornar ali pa oditi v tujino.«

»Tako, tako... Koliko pa ste imeli plače v zadnji službi?«

»Trideset šilingov, gospod.«

»Trideset šilingov? No, to je malo. Jaz imam prazno krmarsko mesto, katerega bi vam morda lahko podelil. Povdarjam, da samo morda. Mesto bi vam neslo gotovo več, kakor vaše dosedanje, toda...«, je nadaljeval tiho, »to mesto dobi lahko samo oni, ki zna molčati, kot grob. Zato so posebni vzroki.«

Tom je gledal tujca brez vsakega razumevanja.

»Ne, nikari ne mislite, da gre za mesto na kaki tihotapski ali piratski ladiji,« je nadaljeval tujec smehljaje. »Majhna ladjica je, za katero iščem krmarja. Ničesar nepravilnega ni pri celi stvari, toda imeti moram moža, ki zna molčati. Zato pa tudi plača ni majhna. Plačam vam mesečno 150 šilingov in prosto prehrano!«

Tom je poslušal z odprtimi usti.

»Gospod,« je prosil, »poskusite z menoj in zadovoljni boste. Prisegam vam, da ne bo prišla čez moja usta beseda, katero mi boste prepovedali.«

»Torej dobro, poskusil bom z vami. Pridite pojutrišnjem zvečer v Pobrežno ulico št. 19 in tam se pogovorimo dalje.«

»Ob kateri uri, gospod?«

»Ob desetih. Toda ne pozabite, da morate o najinem pogovoru že sedaj molčati. V ostalem boste z menoj zadovoljni, ker če vas bom lahko uporabljal, mi ne bo žal kakega poviška plače. Vi ste menda krmar, ki pozna svojo stroko?«

»Gospod, jaz sem vozil na vseh morjih. Ali hočete, da vam prinesem svoja spričevala?...«

»Že dobro, že dobro,« ga je prekinil tujec, ki ni bil nihče drugi kot Jak, »jaz se bom že sam prepričal ali morete zadoščati mojim zahtevam. Bodite jutri točno v Pobrežni ulici!«

Jak je poklical krčmarjevo hčerko, ki je hitro pritekla. Dal ji je zlatnik, potisnil si svoj klobuk na čelo, pozdravil prijazno krmarja in krčmarjevo hčerko ter naglo odšel.

Na policijskem ravnateljstvu.

Na policijskem ravnateljstvu je bilo živahno noč in dan. V ogromnem mestu je vedno toliko zločincev, da ima celo svetovnoznana londonska policija dovolj opravka z njimi. Toda takega hrupa, kakor je vladal danes na policijskem ravnateljstvu, pa le vendar ni bilo še tako kmalu.

Neprestano so prihajali in odhajali policijski stražniki in detektivi. Nenavadna napetost se je čitala na vseh obrazih. Vsak trenotek je prišlo kako poročilo o onih strašnih umorih zadnjega dne. Pisarna policijskega ravnatelja je bila naravnost oblegana. Ravnatelj sam je sedel za zeleno pogrnjeno mizo. Njegove oči so ostro opazovale vsakega poročevalca. Vsakovrstna podrobna poročila so prihajala, tuintam tudi kak nasvet, toda obraz visokega uradnika se ni zjasnil. Vsa poročila so se izkazala za napačna ali pa vsaj za zelo dvomljive slutnje.

V bližini vrat sta stala dva moža v kroju navadnih policijskih stražnikov. Prinesla nista nikakih poročil in zdelo se je, kot da čakata z njimi. Stala sta mirno in le, če je padla kaka preglasna beseda, sta pazljivo motrila ravnateljev obraz. Tupatam sta si med seboj zašepetala nekaj besed.

Naenkrat je stopil v sobo detektiv, ki je brez nadaljnega odrinil navzoče in si na ta način napravil pot do ravnatelja.

»To je gospod Davis, najslavnejši londonski detektiv. On ima gotovo važno poročilo, sicer bi navadno tako mirni in prevdarni mož ne pridrvel v taki naglici.«

»Imaš prav, toda sedaj tiho!«

Policijski ravnatelj je takoj prekinil pogovor z nekim poduradnikom.

»No, gospod Davis, kaj pa prinašate?«

»Moje odkritje je zelo važno. Povem ga lahko le v vašem privatnem kabinetu.«

»Prav rad sem vam na razpolago. Kar pojdiva, gospod Davis.«

Obadva sta zginila v sosedno sobo. Komaj sta zapustila pisarno, je potegnil eden stražnikov pri vratih svojega tovariša za rokav:

»Ali si slišal?«

»Seveda! To je prokleta stvar! Davis je namazan z vsemi mazili. Za tem nekaj tiči.«

»Ali naj greva takoj k Jaku in ga posvariva?«

»Ne, ker sedaj ga itak ne dobiva. In čimdalje ostaneva tukaj, toliko več bova izvedela. Naš kroj je izboren in nikdo ne zapazi, da nisva policista.«

»Vendar morava paziti.«

»Zakaj neki? V Londonu je cela armada policistov. Kdo bi naj nas torej spoznal?«

»Uniformiranih stražnikov se tudi jaz ne bojim, toliko bolj pa detektivov. Davis je baje ves hudičev!«

»Že mogoče. Toda našemu Jaku pa le ne bo kos. To je mož, na katerega se lahko mirnega srca popolnoma zanesemo.«

»Seveda! In z denarjem tudi ne skopari.«

»Toda nekaj mi pa le ne gre v glavo. Ona tajinstvena hiša v Pobrežni ulici. Tamkaj mora Jak skrivati nekaj prav posebnega.«

»Mogoče svojo ljubico.«

»Že mogoče, saj je prokleto lep mož. Toda sedaj bodi tiho, ker postajajo nekateri že pozorni na nas...«

Tajni policist se je medtem nahajal v ravnateljevi privatni sobi.

»Gospod Davis, vsedite se! Kaj ste zvedeli novega?«

»Ni mnogo, gospod ravnatelj. Toda morda nam vendar pokaže pot, po kateri pridemo do aretacije morilca. — V kolikor se tiče umora v razvpitem Whitechaple, mi je nekaj policistov soglasno poročalo, da so patrulirali vzdolž obrežja ter na povratku našli dekle mrtvo na tleh. Sedaj pa pride najzagonetnejše. Stražniki so namreč videli senco moža, ki se je zavihtela preko rečne ograje in brez sledu izginila. Nobenega čolna ni bilo videti. Mož je moral skočiti v vodo, toda voda je bila daleč naokoli popolnoma mirna. Mislim, da ima Jak svoje skrivališče kje na bregu, morda v kakem starem kanalu. Takoj se mora preiskati Themsin breg.«

»Se strinjam!« je dejal ravnatelj in Davis je nadaljeval:

»Jak mora imeti pomagače! Ko sem danes zjutraj zasliševal služabništvo Evgenije Martelle, sem takoj opazil, da so morali biti omoteni. Nikdo ni slišal nikakega klicanja na pomoč. Služabništvo je zanesljivo, o tem sem prepričan. Jak sam pa nedvomno ni mogel sam dati vsem služabnikom uspavalnega sredstva. Samo pomislite: služabniki, sobarice, dekle, kuhar, kočijaž in še drugi; vsi so spali, kot ubiti.«

»To vam rad verjamem, gospod Davis. Kaj nam pa to pomaga?«

»Jako mnogo, gospod ravnatelj! Kjer je mnogo zaupnikov, tamkaj se najde tudi izdajalec. Jaz vam svetujem, da razpišete visoko nagrado na Jakovo glavo. Nadalje zagotovite ovadilcu, da ne bo za svoje sodelovanje niti najmanje kaznovan.«

Policijski ravnatelj je zamišljeno zrl predse.

»Ali pa tudi veste, gospod Davis, da uživa tajinstveni morilec deklet veliko priljubljenost pri priprostem ljudstvu?«

»Zakaj pa ne? Saj zločinci vedno slave svojega drugal«

»Niso sami zločinci, ki motre Jakova dejanja s prikritim veseljem. Celo med policisti se nahaja nekaj ljudi, ki smatrajo Jaka za nekakega zaveznika, dasi so drugače vestni ljudje.«

»Nemogoče!«

»In vendar je res. In celo čisto človeško je, če mislijo policisti na dnu svojega srca tako. Do sedaj so v Withechaplu zanikrne vlačuge prirejale pravcate orgije. Trpinčenim policistom ni bil noben kraj tako osovražen, kakor ravno ta pekel, kjer so morali včasih v smrtni nevarnosti upostavljati red in mir. In sedaj?... Sedaj je Whitechapel skoro ravno tako varen, kot gosposki Westend. Nobena cipa se po zahodu solnca iz strahu pred Jakom ne upa več na cesto. — Recite, gospod Davis, ali imam prav ali ne?«

»Gotovo, gospod ravnatelj! Seveda je tako. Toda vendar ne sme iti tako dalje. Ves London živi v strahu in razburjenju. Umor Martelle je vplival naravnost katastrofalno. Napraviti moramo vse korake, da preprečimo ponovitev umorov.

»Samoposebi razumevno! Razpišimo torej nagrado 1000 funtov šterlingov (okroglo 25.000 kron)! Jutri zjutraj bo razglas nabit po celem Londonu in potem bomo videli, kakšen bo uspeh. — Pa še eno misel imam gospod Davis, in vi ste mož zato, da jo izpeljete!«

Tajni policist je napeto sledil svojemu predstojniku, ko je ta nadaljeval:

(Dalje prih.)

MALI OGLASI

PRODAJA:

ENONADSTROPNO HIŠO na glavnem trgu v Laškem, pripravno za vsako trgovino ali obrt, 5 sob, 2 obrtna lokala, 1 hlev, 1 klet, vrt in gozd za sekanje bukovih drv, cena K 400.000. Pojasnila daje posestnica Marija Vivod, Laško. 730

LEPO POSESTVO, nova hiša, ovčnjak, nivve, vinograd, velik gozd. Hiša je zidana na bregu. Cena ugodna. Proda se radi preselitve. Barbara Špar, Gornji Laknec pri Mokronogu. 729

VEČ MOŠKIH OBLEK, dobro ohranjenih in zimskih sukenj, Linhartova ul. št. 3. 727

HIŠO v ljubljanski okolici, 20 minut od glavne pošte. Stanovanje 2 sobi z pritiklinami takoj na razpolago. Ponudbe na upravo lista pod »Visokopritlična«. 721

NEKAJ SOBNE in KUHINJSKE OPRAVE, dobro ohranjene na prostovoljni javni dražbi dne 30. in 31. oktobra v Ribniški ulici št. 151, Moste. 720

POSTELJO z modroci, 2 metra dolga, 2 metra široka (dvojna), skoraj nova, po ugodni ceni. Cena in na ogled pri Franc Jenko, Medvode 3. 717

»OESTERREICHISCHE GESETZ - KUNDE«. 1—4 debeli zvezki, krasno, v platno vezani, dobro ohranjeni za nizko ceno. Din 250.—. Kje, pove uprava lista. 718

KUPI:

1 MALO DYNAMO od 10—20 luči razsvetljave. F. Debeljak, Gameljne nad Ljubljano. 703

SLUŽBE:

NADSTROJNIKA in KURJAČE išče velika tvornica špirita. Kompetenti morajo biti vešči v vseh poslih te stroke. Ponudbe z navedbo plače in referenc na upravo lista pod št. 726.

POMOŽNI DELAVEC išče službe v tovarni ali tiskarni. Naslov: Erbeš Jakob, Tezno 28, Maribor. 725

UČENEC za dimnikarsko obrt se sprejme. Hrana in stanovanje pri mojstru. Vencel Malavašič, dimn. mojster, Vrhnika. 723

PERFEKTEN KORESPONDENT in saldokontist, strojepisec, zmožen slovenskega, hrvatskega, nemškega in srbskega jezika (cirilice), korespondence ter vsih drugih pisarniških poslov, ekspedicije itd. z dolgoletno službo. Nastopi lahko takoj prakso želi premeniti svojo ali pozneje. Ponudbe naj se pošljejo pod »Stalno mesto — dobra moč« na upravo lista. 719

RAZNO:

PROSTORE, prikladne za trgovino v glavni ulici na prometnem kraju išče veliko industrijsko podjetje. Plačamo eventuelno odstopnino Ponudbe na upravo lista pod »Regnis«. 722

MORSKO TRAVO nudi vsako množino SEVER & KOMP, Ljubljana, Wolfova ulica 12. 117

Žen. ponudbe

DVA DOBRO SITUIRANA inteligentna gospoda v starosti do 40 let s stalno službo in z 10.000 K mesečne plače, želita znanja v svrho poznejše ženitve z gospodično ali vdovo od 30—40 let brez otrok. Premoženje in vera postranska stvar. Resne ponudbe do 5. novembra l. 1922 na poštno ležeče: »Srečna bodočnost«, Kranj, Gorenjsko. 728

GOSPOD, 34 letni samec, državni nameščenec, se želi priženiti na kmetijo ali gostino ali trgovino, z vdovo ali gospodično od 25 — 45 let. Vdova z otroci ni izključena. Resne ponudbe s sliko pod »Sreča« na podružnico »Jugoslavije«, Maribor. 724

SUKNO za promenadne in športne obleke v bogati izbiri **A. & E. Skaberne** Ljubljana, Mestni trg št. 10.

Kislo zelje, najboljše kakovosti v sodčkih vsake veličine in pristno **štajersko čebulo** razpošilja v vsaki množini Adolf Sellinschegg, tovarna za konzerviranje zelja in repe, Ptuj.

L. ROT, krznarstvo Ljubljana, Gradišče štev. 7. Priporoča zalogo lastnih krznarskih izdelkov lisičje boe v najmodernejših barvah. Kupuje in sprejema v stroj, barvo in popolno izdelavo vse vrste kože divjačine. Sprejema modernoiziranje! Cene solidne!

Išče se lokal v Ljubljani primeren za kako trgovino, na razmeroma prometnem kraju. Ponudbe pod „lokal" na upravo lista.

Dr. Demeter Bleiweis-Trsteniški, specijalist za notranje bolezni in za bolezni v nosu in vratu se je povrnil. — Kongresni trg 15. — 3-5 pop.

JUGOSLOVANSKI KREDITNI ZAVOD v LJUBLJANI registr. zadruga z omejeno zavezo, Marijin trg 8 ob Ljubljanci. Podružnica v MURSKI SOBOTI obrestuje hranilne vloge na knjižice po 5½% čistih, brez odbitka rentnega in invalidskega davka. Večje vloge z odpovednim rokom in vloge v tekočem računu se obrestujejo tudi višje po dogovoru. Telefon štev. 54. Čekovni račun št. 11.323.

Suhe gobe in kumno kupuje Sever & Co., Ljubljana Wolfova ulica 12.

Slovenska eskomptna banka, Ljubljana (Trgovska banka)

Podpisani zavod naznanja, da bo z ozirom na sedanje denarne razmere obrestoval začenši s 1. novembrom t. l. stare in nove **vloge na knjižice s 5% čistih.**

Vloge na tekočem računu obrestuje najugodneje, posebno pa vezane vloge proti eno-, tri- in šestmesečni odpovedi.

Slovenska eskomptna banka (Trgovska banka)

Najstarejša spedicijska tvrdka v Sloveniji **R. RANZINGER** Ljubljana špedicijska pisarna Jesenice

Podjetje za prevažanje blaga južne železnice. Brzovozni in tovorni nabiralni promet iz Avstrije in v Avstrijo. Zacarinjenje. Podjetje za prevažanje pohištva. Skladišče s posebnimi zaprtimi kabinami za pohištvo.

Brzojavi: Ranzinger. Interurban telefon 60.

Gradbeno podjetje Ing. Dukić & drug Ljubljana, Bohoričeva ul. 20. se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

Oglasi v „Jugoslaviji" imajo velik uspeh!

Glavni in odgovorni urednik Zorko Pakin. Izdaja »Jugoslov. novinsko d. d.«. Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.